

SAMI MYLLYNIEMI

UNGDOMSBAROMETERN 2015

SAMMANDRAG

SAMI MYLLYNIEMI

UNGDOMSBAROMETERN 2015

SAMMANDRAG

Sami Myllyniemi
Ungdomsbarometern 2015
Sammandrag

Undervisnings- och kulturministeriet
Ungdomsforskningssällskapet r.f.
Statens delegation för ungdomsärenden

Layout design: Sole Lähti
Huvudsidan: Amanda Vähämäki
Layout: Ari Korhonen

Översättning: Statsrådets kansli / Översättnings- och språktjänster

© Undervisnings- och kulturministeriet, Ungdomsforskningssällskapet r.f., Statens delegation
för ungdomsärenden, and aktör

INNEHÅLL

FAKTA OM FINLAND	5
INLEDNING	5
GENOMFÖRANDE AV ENKÄTEN OCH BAKGRUNDSVARIABLER	5
URVAL OCH DATAINSAMLING	5
BAKGRUNDSVARIABLER	6
FAMILJ, HEM, VARDAG	6
FLYTT FRÅN BARNDOMSHEMMET	5
ATT KLARA AV VARDAGSSYSSLOR	6
VARDAGENS BETYDELSE OCH LIVSKOMPETENS	7
KLIMATET I HEMMET	8
VARDAGLIGA LEVNADSVANOR	9
SÖMNRYTM OCH -MÄNGD	8
RUSMEDEL	10
MAT	11
FRITIDSINTRESSEN	12
MOTION	13
EKONOMI	15
INKOMSTKÄLLOR	15
EKONOMISK HJÄLP	15
PENNINGBRIST	16
SJÄLVBILD SOM KONSUMENT	17
GEMENSKAP OCH VÄNNER	18
ATT UMGÅS MED KAMRATER	17
MED VEM TILLBRINGAS FRITIDEN	18
ENSAMHET	19
SAMHÖRIGHET	20
FRAMTIDEN OCH NÖJDHET	23
AKTÖRERNA SOM GENOMFÖRT UNGDOMSBAROMETERN	25
UNGDOMSFORSKNINGSNÄTVERKET	25
DELEGATIONEN FÖR UNGDOMSÄRENDEN	25

SAMMANDRAG

FAKTA OM FINLAND

Parlamentarisk republik i Nordeuropa
Folkmängd (2015): 5 487 308
Area: 338 432,07 km².

BEFOLKNINGENS ÅLDERSFÖRDELNING (I SLUTET AV 2015)

Åldersgrupp	Antal	Procentandel
0–14	896 023	16,3
15–29*	982 915	17,9
30–44	1 020 627	18,6
45–59	1 092 980	19,9
60–74	1 014 088	18,5
75–	480 711	8,8

*Ungdomsbarometerens målgrupp

INLEDNING

Ungdomsbarometern är en publikationsserie som sedan 1994 årligen undersöker värderingar och attityder hos ungdomar i åldern 15–29 år bosatta i Finland. Det övergripande temat för denna Ungdomsbarometer är kontroll över vardagen. På så sätt följer publikationsserien samma princip som tidigare år att i tur och ordning behandla de tre övergripande huvudpunkterna i barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogrammet för 2012–2015. År 2013 var temat delaktighet och 2014 likabehandling.

Utöver denna Ungdomsbarometer har också Ungdomsbarometrarna från 2012 och 2014 översatts till engelska.

I Ungdomsbarometern är flera dimensioner av kontroll över vardagen starkt sammanlänkade. Ekonomiska och sociala frågor samt frågor som rör vardagen länkas samman, barndomshemmet ger väggkost för att klara av praktiska vardagssysslor, som i sin tur stöder upplevelsen av att man klarar sig i livet, vilket utgör grunden för välbefinnandet. Utmaningarna i vardagen överskrider såväl generations- som sektorsgränserna. Kontroll över vardagen är ett mångfacetterat genomgående tema, både i programappen och i Ungdomsbarometerens enkätmaterial.

GENOMFÖRANDE AV ENKÄTEN OCH BAKGRUNDSVARIABLER

Urval och datainsamling

Populationen utgörs av ungdomar i åldern 15–29 år bosatta i Finland med undantag av Åland. Sammanlagt gjordes 1 894 telefonintervjuer. Materialet innehåller en kvoterings enligt kön, åldersgrupp (15–19 år, 20–24 år och 25–29 år), storområde och modersmål, som motsvarar andelarna i populationen. Intervjuspråken var finska och svenska. Telefonintervjuerna genomfördes mellan december 2014 och februari 2015. Intervjuernas genomsnittliga längd var 24 minuter och 31 sekunder.

Bakgrundsvariabler

Ungdomsbarometerns bakgrundsvariabler följer i huvudsak av respondenterna själva. De har alltså inte sökts ur något register, utan de är de intervjuade ungdomarnas egna uppfattningar. Därmed är exempelvis den huvudsakliga sysselsättningen inte nödvändigtvis den som anges på pappret. En ung person som arbetar och studerar kan ange antingen arbete eller studier som sin huvudsakliga sysselsättning. Även studerande som sommarjobbar kan uppleva att de i första hand är studerande, även om så inte är fallet vid tidpunkten för intervjun. Det faktum att Ungdomsbarometerns bakgrundsinformation huvudsakligen samlats in genom att ställa frågor behöver inte ses som en felkälla. Det är dock bra att notera att bakgrundsinformationen i första hand visar hur de unga själva upplever sin situation.

FAMILJ, HEM, VARDAG

Ungdomsbarometern tog upp olika problem i anslutning till barndomshemmet på ett omfattande sätt. Ofta kommer det fram att i synnerhet svåra sociala förhållanden går i arv från generation till generation. Frågorna om barndomshemmet begränsades till att omfatta grundskoleåldern, dvs. från cirka sju till cirka sexton år. Så många som var fjärde ung person

har i grundskoleåldern varit med om att föräldrarna skilt sig.

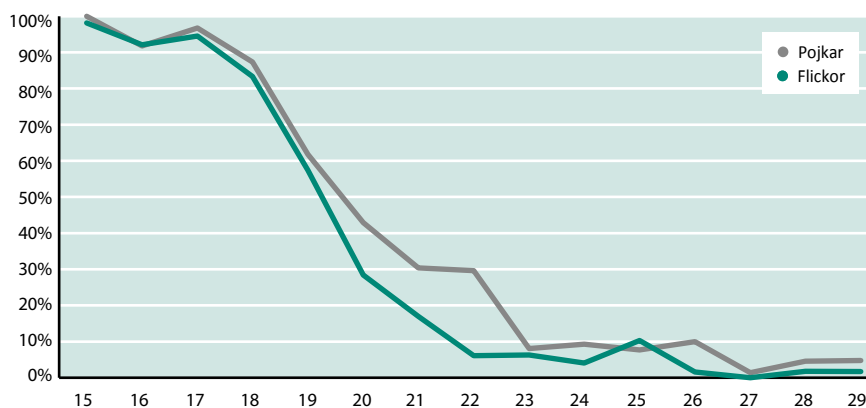
Flytt från barndomshemmet

Vid tidpunkten för intervjun bodde drygt en tredjedel av respondenterna (34 %, n=650) hos någondera eller båda föräldrarna, bland 18-åringarna var andelen 86 procent, bland 19-åringarna 59 procent, bland 20-åringarna endast 34 procent och bland 21-åringarna 25 procent. De vanligaste åldrarna att flytta hemifrån är därmed 18 och 19 år. Flickorna flyttade i medeltal hemifrån ett år tidigare än pojkarna. Enligt barometern bor åtta procent av 20-åriga flickor hos sina föräldrar, medan motsvarande andel bland pojkar är 14 procent. (Figur 1.)

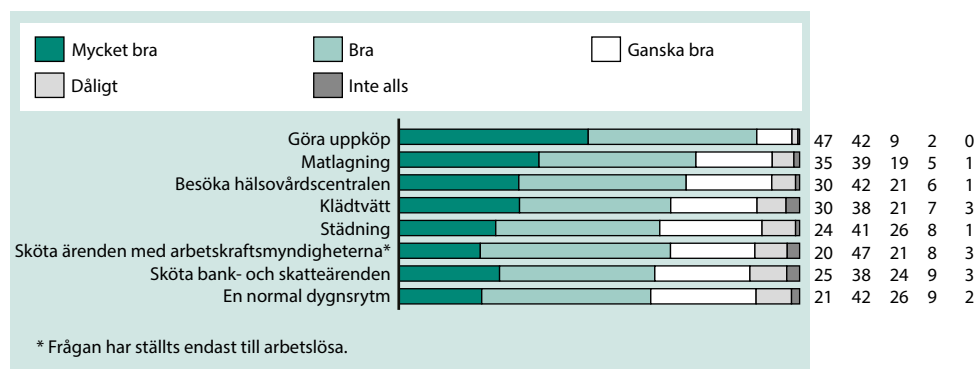
Av de unga som redan flyttat hemifrån frågades i vilken ålder de flyttade. Enligt denna mätning är medelåldern för att flytta hemifrån 18,8 år för alla respondenter, 18,4 år för flickor och 19,3 år för pojkar.

Enligt en uppföljningsundersökning om ungas boende har inga betydande förändringar skett i flyttåldern under de senaste åren. Jämfört med övriga länder i Europa flyttar finländska ungdomar hemifrån mycket tidigt. Enligt Ungdomsbarometern flyttar unga som bor i stora stadscentra hemifrån tidigast, därefter unga som bor i förorter till eller i övriga utkanter av stora städer och unga som bor i små byar eller

FIGUR 1: PROCENT AV UNGA SOM BOR HOS FÖRÄLDRARNA

FIGUR 2: "HUR BRA KLARAR DU AV FÖLJANDE UPPGIFTER I VARDAGEN?"

i glest bebodda utkanter av småstäder och på landsbygden flyttar hemifrån sist.

Enligt Ungdomsbarometern flyttar unga betydligt tidigare hemifrån om de har problem hemma. Den vanligaste förklaringen till en tidig flytt hemifrån är att familjen är klienter hos socialarbetet inom barnskyddet, men de ungas självständighetsprocess tidigareläggs också betydligt av konflikter och långvariga ekonomiska svårigheter i barndomshemmet samt om föräldrarna har alkoholproblem eller mentala problem.

Allvarliga konflikter i familjen och föräldrarnas skilsmässa har ett starkt samband med känslan av ensamhet i ungdomen. Även svårigheter med livskompetensen och beslut som rör det egna livet är vanligare bland unga med allvarliga konflikter i barndomsfamiljen.

De vanligaste orsakerna bakom problem i barndomshemmet står att finna i familjeformen och föräldrarnas utbildningsnivå. Problemen ser ut att ackumuleras i många sådana familjer där den unga botten med endast en förälder då han eller hon började grundskolan.

Det ser ut att finnas ett samband mellan flera av barndomshemmets problem och föräldrarnas låga utbildningsnivå. Sambandet är betydande och åtminstone på ytan rätt entydigt: ju högre utbildning, desto färre problem. Bilden klarnar emellertid då man granskar de enskilda frågorna bakom summavariabeln. Det finns

framför allt ett samband mellan föräldrarnas låga utbildningsnivå och arbetslöshet och långvariga ekonomiska problem.

På motsvarande sätt finns det ett starkt samband mellan föräldrarnas utbildningsnivå och barnens ekonomiska svårigheter, och delvis sociala problem, medan det knappt finns ett samband med konkreta problem med kontroll över vardagen. Även sociala svårigheter, såsom ensamhet och att den unga sällan träffar sina kompisar, kan delvis bero på ekonomiska orsaker, såsom dyra hobbyer.

Att klara av vardagssysslor

Hur väl vardagen fungerar utreddes genom att fråga hur respondenten klarar av följande åtta vardagsfunktioner: en normal dygnsrytm, matlagning, städning, klädttvätt, göra uppköp, besöka hälsovårdscentralen, sköta bank- och skatteärenden samt sköta ärenden med arbetskraftsmyndigheterna (figur 2).

Den allmänna bilden är relativt positiv eftersom majoriteten ansåg sig klara av varje funktion bra eller mycket bra. Att göra uppköp klarade ungdomarna av bäst då endast elva procent ansåg sig klara det ganska bra eller dåligt. Andelen unga som har svårigheter att klara av matlagning och besöka hälsovårdscentralen är också ganska liten, cirka en fjärdedel. Klädttvätt, städning, en normal dygnsrytm samt att sköta

bank- och skatteärenden vållar däremot större svårigheter. Upp till en tredjedel av de unga anser sig klara av dessa sysslor ganska bra eller sämre.

Det finns tydliga skillnader mellan könen när det gäller svårigheter att klara av uppgifter i vardagen. När det gäller att sköta ärenden med Arbetskraftsmyndigheterna samt bank- och skatteärenden märks inga skillnader mellan könen, medan pojkar betydligt oftare har svårigheter med alla andra uppgifter. Skillnaderna är särskilt stora när det gäller klädtvätt och städning. I enkäten kan man se en stor skillnad också när det gäller matlagning: 52 procent av flickorna och 38 procent av pojkarna är helt av samma åsikt om påståendet ”Jag lagar ofta själv mat hemma”.

Enkätmaterialet ger ingen direkt information om betydelsen av just barndomsfamiljens könsroller, eftersom pojkarna har större svårigheter att klara av uppgifter i vardagen än flickorna oberoende av om de bor med sina föräldrar, ensamma eller om de redan bildat egen familj. I en jämförelse enligt boendeform är skillnaden mellan könen störst när de unga bor i cellbostäder eller med en kompis. Då har pojkar särskilt ofta svårigheter med matlagning, städning och klädtvätt.

Det finns tydliga skillnader mellan de ungas utbildningsnivå: högutbildade klarar bättre av sina uppgifter i vardagen än övriga unga. En intressant faktor är att föräldrarnas utbildningsnivå, trots att utbildning går i arv, inte har något samband med hur de unga klarar av uppgifter i vardagen. Skillnaderna mellan barndomens familjetyper är heller inte betydande. Den nuvarande familjeformen utgör däremot en betydande faktor för hur vardagen fungerar. De som bäst klarar av uppgifter i vardagen är personer som är gifta eller sambor, medan de som bor med sina föräldrar klarar av uppgifterna sämst. Vid en närmare anblick ser man att svårigheter i anslutning till vardagsfunktioner ser ut att vara allmänt förekommande i synnerhet bland

unga med föräldrar som haft alkoholproblem. Även ekonomiska svårigheter i barndomen och föräldrarnas arbetslöshet medför en något ökad risk för svårigheter att klara av vardagsfunktioner.

Vardagens betydelse och livskompetens

De unga upplever att de klarar sig bättre i livet ju bättre ekonomi de anser sig ha, ju tidigare de blivit självständiga och ju mindre beroende de är av utomstående ekonomiskt stöd. På detta sätt syns den finländska kulturens etos om att tidigt bli självständig och klara sig på egen hand i Ungdomsbarometern.

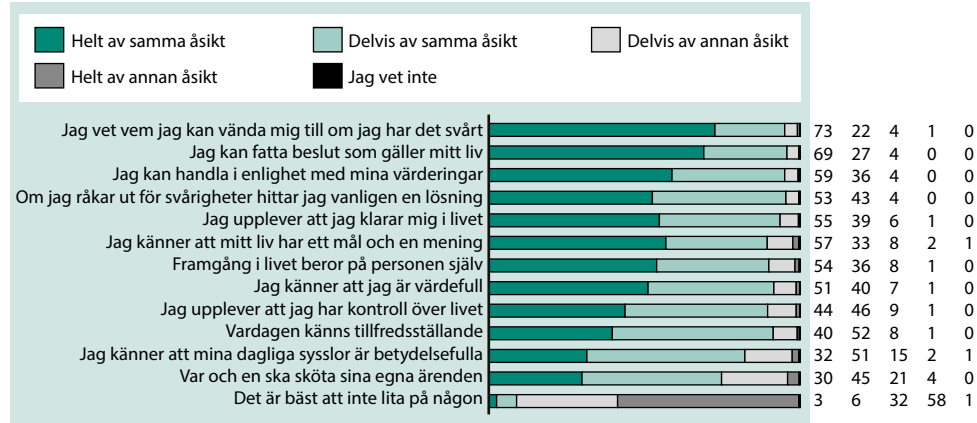
Det som är speciellt är att enligt Ungdomsbarometern har unga som inte fått sina grundläggande behov tillgodosedda i barndomen en större känsla av att klara sig här i livet.

De flesta variablerna i figur 3 har ett starkt och betydande samband med tillfredsställelse i livet, som också kan tolkas som lycka. Särskilt starka faktorer är känslan av att klara sig i livet och av att livet är under kontroll. Även känslan av det egna värdet, betydelsen av dagliga sysslor och av att livet har ett mål och en mening är så starkt sammanlänkade med tillfredsställelse i livet att de verkar betyda nästan samma sak. Även om upplevelsen av att klara sig har ett samband med hur man upplever sin utkomst, har bägge faktorer för sig en stark inverkan på den upplevda lyckan.

Klimatet i hemmet

Utifrån de ungas utvärderingar är den allmänna bilden av klimatet i det nuvarande hemmet positiv. Nästan nio av tio upplever att klimatet är åtminstone ganska kärleksfullt och uppmuntrande. Cirka var tredje beskriver klimatet som jäktigt, cirka var tionde som högljutt eller stökigt och endast några procent av de unga anser att klimatet är bråkigt, likgiltigt eller att inga diskussioner kan föras.

FIGUR 3: UPPLEVELSER I ANSLUTNING TILL VARDAGEN OCH VARDAGENS BETYDELSER

De största skillnaderna mellan flickor och pojkar syns i hur kärleksfullt och uppmuntrande man anser att klimatet är. En intressant faktor är att flickorna, förutom att uppleva klimatet som bättre än genomsnittet, även anser att det är bråkigare än pojkarna. Unga med svenska som modersmål upplever i medeltal ett sämre klimat i hemmet än unga med finska eller något annat språk som modersmål.

Hushållets ekonomiska situation har ett samband med klimatet. Det spelar ingen större roll om hushållet anses förmöget, välbärgat eller består av medelinkomsttagare, men i hushåll som klarar sig dåligt och i synnerhet i fattiga hem är klimatet i det stora hela sämre.

Föräldrarnas utbildningsnivå har inget entydigt samband med klimatet i hemmet. En intressant enskild iakttagelse är att unga som fortfarande bor hos föräldrarna anser att hemmet är jäktigt om föräldrarna är högutbildade. Enkäten anger inte direkt hur faktorerna påverkar varandra, men barndomshemmet, familjeklimatet och kontrollen över vardagen verkar utgöra en tätt sammanlänkad helhet.

VARDAGLIGA LEVNADSVANOR

Sömnrytm och -mängd

I den aktuella enkäten är de ungas upplevelse av vardagen och hur man klarar av den i fokus. Sömnrytmen utreddes med frågorna ”Vilken tid går du vanligtvis och lägger dig?” och ”Vilken tid vaknar du vanligtvis?”. Frågorna ställdes skilt för vardagar och veckoslut. I övrigt fokuserade enkäten inte på konkret tidsanvändning.

Enligt Ungdomsbarometern har skolframgång ett positivt samband med sömnmängden. I vardagen är tiderna för väckning inte flexibla och skillnaderna i skolframgång beror mer på vilken tid man går och lägger sig än vilken tid man vaknar. Följaktligen är skolframgången i medeltal bättre hos unga som får tillräckligt med sömn in i veckorna. Å andra sidan finns det större spridning i fråga om sömnmängd bland de unga som klarar sig allra sämst i skolan, dvs. här finns även unga som sover mycket. Skolframgång och utbildningsnivå har ett tydligare samband än den genomsnittliga sömnmängden med de grupper som inte vet vilken tid de går och lägger sig eller vars sömnrytm varierar.

Klockan elva är den vanligaste tiden då unga går och lägger sig på vardagar; 42 procent av de unga säger att de vanligtvis går och lägger sig den här tiden. Klockan elva är den genomsnittliga tiden för att gå och lägga sig också i det hänseendet att hälften av alla unga säger sig ha gått och lagt sig vid det här klockslaget. Tre procent av de unga har gått och lagt sig senast klockan nio, 28 procent senast klockan tio, 70 procent senast klockan elva, 93 procent senast vid midnatt och 98 procent senast klockan ett. (Figur 4.)

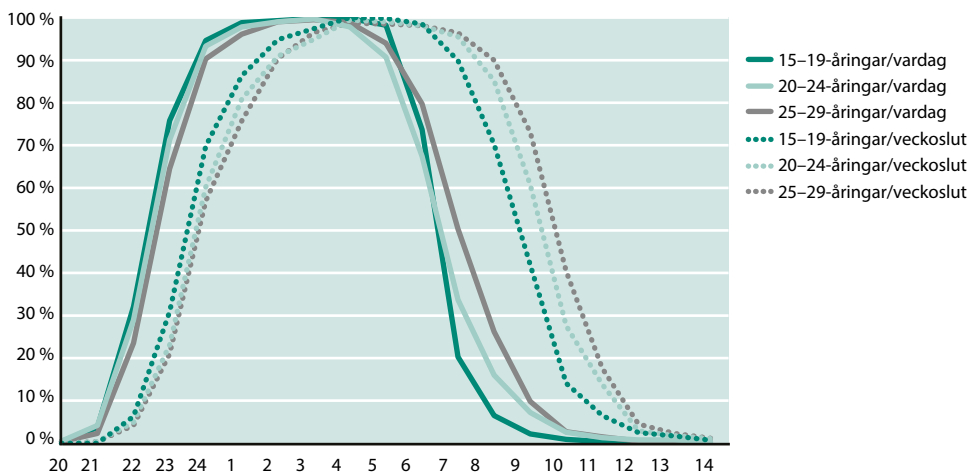
Tiden då de unga går och lägger sig in i veckorna har ett starkt samband med hur de klarar av uppgifter i vardagen (enligt definitionen i figur 2). Den grupp som klarar sig betydligt bättre än andra går och lägger sig senast klockan tio. Bland dem som vanligtvis går och lägger sig vid midnatt är nivån för att klara av uppgifter i vardagen densamma som för dem som svarat "det varierar" på frågan om vilken tid de går och lägger sig. Klart sämst på att klara uppgifter i vardagen är unga som går och lägger sig efter midnatt.

Vardagar sover unga i medeltal 8,2 timmar. De vanligaste sömnmängderna är åtta timmar (37 %) och nio timmar (26 %). Under veckosluten sover de unga betydligt längre, i medeltal 9,4 timmar. Det vanligaste är nio timmar sömn (32 %) och även tio timmars sömn är allmänt förekommande (31 %). Den största skillnaden mellan vardagar och veckoslut vad gäller sömnmängden finns bland unga i åldern 15–19 år (vardagar 8,1 timmar, veckoslut 9,7 timmar).

Om 7–9 timmar anses vara den lämpliga mängden sömn för hela åldersgruppen 15–29 år, uppnås den av 81 procent av de unga som angett när de vanligtvis går och lägger sig och vaknar. Tolv procent sover mer och sju procent mindre än det ovan nämnda. Under veckosluten är situationen en helt annan då 52 procent sover 7–9 timmar, 46 procent mer och två procent mindre.

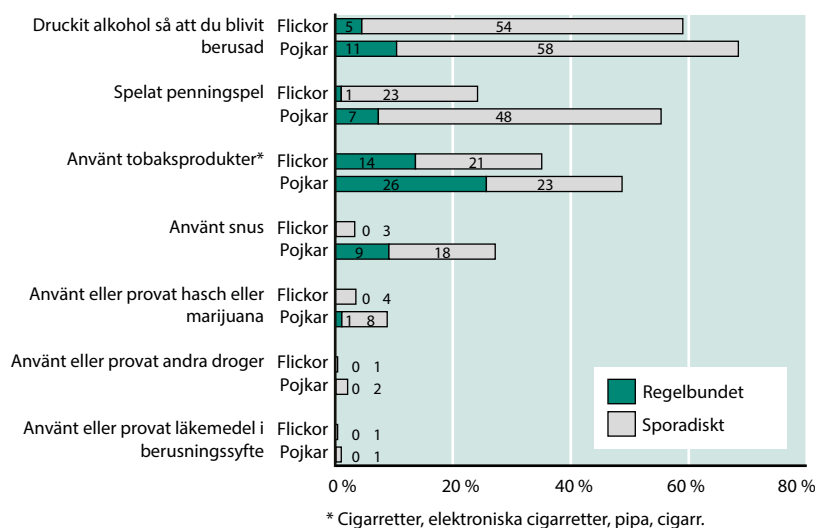
Sambandet mellan sömnmängden och upplevt hälsotillstånd är inte tydligt, utan tillfredsställelsen med den egna hälsan är störst hos dem som vardagar sover 8–9 timmar eller 9–10 timmar under veckosluten. Unga som sover

FIGUR 4: SÖMNTID UNDER VARDAGAR OCH VECKOSLUT. % AV DEM SOM GÅTT OCH LAGT SIG ENLIGT ÅLDERSGRUPP

I siffrorna ingår inte de respondenter som svarat "det varierar" eller "jag vet inte" på frågan vilken tid de går och lägger sig eller vaknar (vardagar 14 %, veckoslut 17 %).

FIGUR 5: "HAR DU UNDER DE SENASTE 6 MÅNADERNA GJORT NÅGOT AV FÖLJANDE?"

mer eller mindre upplever att de har sämre hälsa. Detta samband är starkast för unga under 20 år och speciellt för flickor. Sömnmängden under vardagarna har ett starkare samband med tillfredsställelse med livet och dess delområden än sömnmängden under veckosluten.

Rusmedel

Regelbunden eller oregelbunden användning av rusmedel utreddes med samma frågeformulering som i tidigare Ungdomsbarometrar. Resultaten är indelade enligt kön och därmed visas siffrorna för flickor och pojkar separat i figur 12. (Figur 5.)

Mängderna för både regelbundet och oregelbundet fylledrickande var ungefär desamma som i enkäterna som gjordes 2002 och 2012. Därefter har fylledrickandet minskat relativt snabbt. År 2012 sade 72 procent av de unga att de åtminstone ibland under de senaste sex månaderna druckit sig fulla, nu var andelen 64 procent. Andelen helt nyktra utreddes inte, men andelen unga som under de senaste sex

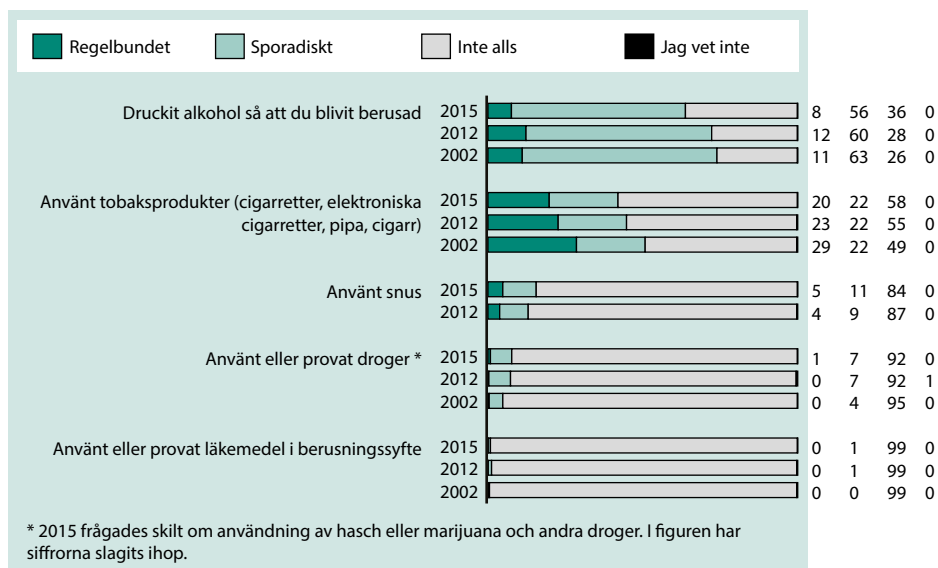
månaderna inte har druckit sig fulla har ökat från 28 procent till 36 procent.

Vid en granskning enligt kön framgår att i synnerhet andelen nyktra pojkar har ökat de senaste åren: i 2002 års enkät var andelen 21 procent, 2012 lät 24 procent av pojkarna bli att dricka och nu är andelen hela 32 procent. Motsvarande andelar bland flickor är 32 procent 2002 och 2012 och 41 procent i 2015 års enkät. Unga kvinnor är alltså fortfarande en aning nyktrare än unga män, men skillnaderna har eventuellt jämnats ut med några procentenheter.

Enligt Ungdomsbarometerns resultat har regelbunden rökning bland unga minskat från 29 procent i 2002 års enkät till 20 procent. Sedan 2002 har andelen pojkar som röker regelbundet minskat från 33 till 26 procent. Motsvarande minskning bland flickorna är från 24 till 14 procent.

Den något ökande trenden av droganvändning som framkommit under 2000-talet ser ut att ha jämnats ut. Likaså ser en eventuell lindrig ökning av läkemedelsmissbruk enligt

FIGUR 6: "HAR DU UNDER DE SENASTE 6 MÅNADERNA GJORT NÅGOT AV FÖLJANDE?"

Ungdomsbarometerns enkäter ut att ha brutits. Från 2002 till 2012 har andelen unga som använt droger under de senaste sex månaderna ökat från fem till sju procent och andelen unga som använt eller provat på läkemedel i berusningssyfte från en halv procent till en procent. Bägge andelar har hållits oförändrade från 2012 till 2015. Regelbunden användning av droger är fortfarande sällsynt, men det är relativt vanligt att prova.

De potentiellt skadliga levnadsvanor som presenterats i figur 6 förekommer starkt hos samma unga. På motsvarande sätt har vissa ungdomar (24 %) inte en enda av dessa vanor. 31 procent av flickorna har ingen av vanorna i figur 6, medan andelen bland pojkarna är 18 procent. Om man räknar ihop alla dåliga vanor som utretts, har tio procent av alla respondenter erfarenheter av mer än hälften, dvs. minst fyra av dem. Bland flickor är andelen två procent, bland pojkar så många som 18 procent. Användningen av rusmedel ser således ut att vara vanligt förekommande specifikt hos en del av pojkarna.

Regionalt förekommer de dåliga vanorna i synnerhet i stora stadscentra, i någon mån även i förorter och övriga utkanter. De dåliga vanorna varierar dock mellan olika typer av områden. Rökning är vanligare bland unga på landsbygden än i städerna, medan situationen gällande drog- och alkoholanvändning är den motsatta.

Nästan alla som använt tunga droger har också använt cannabis. Det finns också överlappning mellan alkohol och droger eftersom i praktiken har alla som använt cannabis eller andra droger under det senaste halvåret också druckit sig fulla.

Mat

Figur 7 innehåller information om de ungas matvanor. Som en allmän observation kan konstateras att ätande och matlagning enligt enkäten ser ut att vara viktigt för de unga. Tre av fyra säger sig vara intresserade av olika länders matkulturer och majoriteten ser matlagning som en viktig hobby. Måltiderna har en social dimension: nästan var tredje säger att de ofta

äter hemma hos någon kompis och ännu fler äter ofta ute, vilket också antagligen oftast sker i sällskap. Tre av fyra säger att de ofta själv tillreder mat hemma, flickor oftare än pojkar.

Fritidsintressen, oftast olika former av motion, är en viktig del av många ungas vardag och därmed en viktig inlärningsmiljö. Fritidsintressenas positiva inverkan på matvanorna kan förmedlas förutom genom direkt vägledning av ledare eller tränare också exempelvis genom imitation, socialt tryck eller på andra indirekta sätt.

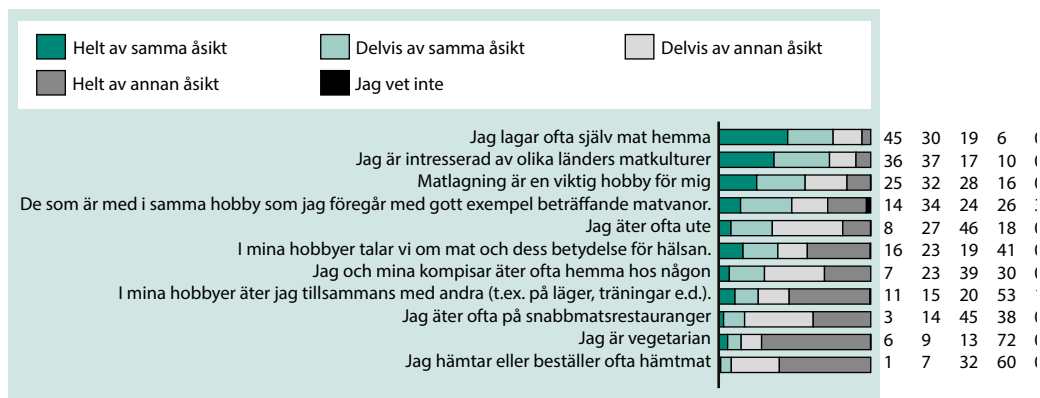
Hemmets och skolans ansvar för de ungas sunda matvanor kan inte förringas, även om utomstående möjligheter att påverka hur hälsosamt de unga äter enligt enkäten ser ut att vara begränsade. Näringsrekommendationer har troligen en större inverkan än enkätresultaten visar eftersom beslutet att följa eller inte följa experternas rekommendationer av grundad anledning också kan upplevas som ett eget beslut. Ju högre utbildning föräldrarna har, desto mer upplever barnen att de kan påverka sin diet. Bedömningen av hur mycket lägre utbildade föräldrar påverkar matvanorna hos sina barn minskar också mer drastiskt efter att barnen flyttat från barndomshemmet.

Fritidsintressen

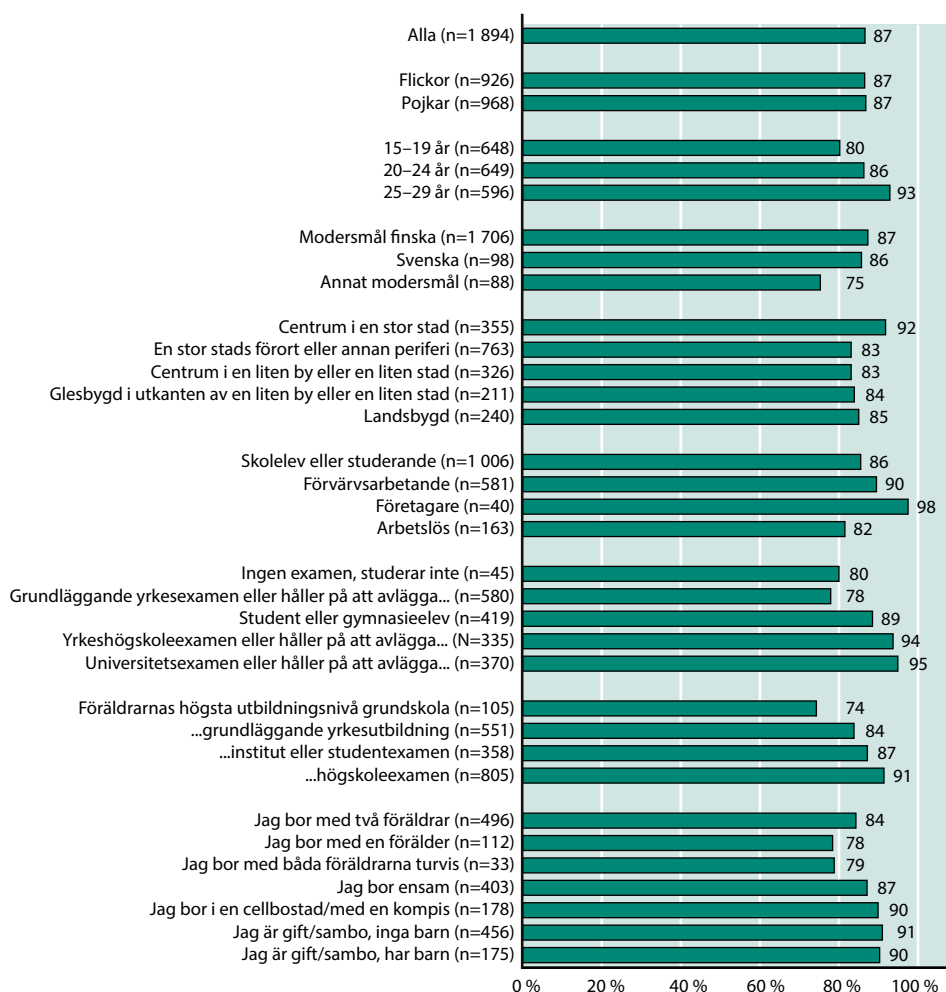
Fritidsintressen utreddes med frågan ”Har du en hobby, vilken som helst?”. Sammanlagt säger sig 87 procent av alla 15–29-åringar ha en hobby. I 2012 års enkät var andelen i samma åldersgrupp endast 83 procent, dvs. det ser ut att bli vanligare att ägna sig åt hobbyer. Detta är fallet i åldersgruppen 15–29 år. Den minskning av hobbyaktiviteter som sker i tonåren syns i Ungdomsbarometerns åldersgrupp på så sätt att endast 79 procent av 15–19-åriga pojkar, 85 procent av 20–24-åringarna och hela 96 procent av 25–29-åringarna uppger att de har en hobby. Hos flickor är förändringar enligt ålder mindre (motsvarande andelar: 81 %, 88 % och 90 %).

Så många som var fjärde ung person med något annat modersmål än finska eller svenska, varav många har invandrarbakgrund, upplever att de inte har en enda hobby. 47 procent av unga med främmande språk som modersmål och 34 procent av övriga unga säger att de varit tvungna att avstå från en hobby på grund av penningbrist. 27 procent av unga med främmande språk som modersmål och 18 procent av övriga unga har däremot varit tvungna att avbryta en hobby på grund av penningbrist. Unga med invandrarbakgrund är oftare än andra unga

FIGUR 7: MATVANOR

FIGUR 8: "HAR DU EN HOBBY, VILKEN SOM HELST?"

tvungna att ge upp sina hobbyer. Det handlar inte endast om pengar, utan tillgången till fritidsaktiviteter är en större jämlikhetsfråga. Trots allt håller över 80 procent av de unga som på grund av penningbrist har varit tvungna att avbryta en hobby på med någon fritidsaktivitet.

Att studera och arbeta parallellt minskar inte utövandet av hobbyverksamhet, snarare tvärtom. 84 procent av dem som arbetar och samtidigt studerar vid en läroanstalt för

yrkesutbildning på andra stadiet utövar någon hobby, medan andelen bland dem som inte arbetar är 70 procent. En hög utbildningsnivå har ett starkt positivt samband med hur allmänt det är att utöva någon hobby. Detta gäller oavsett om mätningen görs enligt studieplatser, avlagda examina eller skolframgång på basis av grundskolans slutbetyg. Fritidsaktiviteterna påverkas också nästan lika starkt av föräldrarnas utbildningsnivå som av barnens egen utbildningsnivå.

Motion

86 procent av alla unga säger att de idkar någon form av motion. Totalt sex procent håller inte på med någon form av motion eller någon annan hobby.

Utbildningsfaktorernas samband med hur allmänt det är att idka någon form av motion är tydligt och försvinner inte heller då man beaktar den ekonomiska situationen som är starkt förknippad med utbildningsnivån. Arbetslösa rör på sig mindre än andra. En längre arbetslöshet minskar emellertid inte hur vanligt det är att motionera.

Tobak är det rusmedel som har det starkaste sambandet med hur vanligt det är att motionera. De som röker ibland skiljer sig inte från helt rökfria unga, men 22 procent av dem som röker regelbundet motionerar inte alls.

EKONOMI

Ekonomikunskap har en central position med tanke på kontroll över vardagen, och konsumtion och anslutna värden är en viktig del av de ungas vardag. Även i den senaste enkäten finns direkta tecken på pengars betydelse: var tredje respondent har avstått från en hobby på grund av penningbrist, var sjätte har låtit bli att träffa sina vänner.

Välbärgade unga träffar sina vänner oftare (figur 12), upplever mindre ensamhet (figur 15) och motionerar oftare. Den ekonomiska situationen vid intervjudidpunkten förklarar på ett betydande sätt tillfredsställelsen med såväl fritiden, relationerna till andra människor som livet i sin helhet (se figur 17). Det ekonomiska svängrummet för barn och unga ser ut att på ett betydande sätt definiera möjligheterna att utöva hobbyaktiviteter på fritiden och även i det sociala livet i stort.

Ungdomsbarometern innehöll två frågor för att direkt kartlägga den ekonomiska situationen i respondentens hushåll. En uppskattning av

inkomsterna i euro vore för svårt, varvid man i stället i likhet med tidigare barometrar utredde hur förmöget eller fattigt respondenten upplever sitt hushåll. Den ekonomiska situationen utreddes också mer konkret med en fråga som mäter inkomsternas tillräcklighet. Frågan om hur nöjd man är med den ekonomiska situationen mäter också mer eller mindre samma sak.

Hushållets ekonomiska situation utreddes genom att be respondenterna välja det alternativ av följande som bäst passar in: förmöget, välbärgat, består av medelinkomsttagare, klarar sig dåligt och fattigt. Majoriteten (56 %) placerar sig själv och sitt hushåll bland medelinkomsttagarna, 27 procent i den förmögnare ändan av skalan och 16 procent i den fattigare ändan.

Frågorna om förmögenhet och hur enkelt man täcker sina utgifter är starkt sammanlänkade. Majoriteten av dem som har svårt att täcka sitt hushålls utgifter med inkomsterna ansåg att hushållet klarar sig dåligt, och att utgifterna täcks enkelt tyder på att man upplever sig ha en god utkomst.

Enligt barometern stöder föräldrarna specifikt de unga som har svårt att klara av sina utgifter och som upplever att det egna hushållet klarar sig dåligt eller är fattigt. Unga som har fått stöd av sina föräldrar är mer missnöjda med sin ekonomiska situation än övriga unga. Unga vänder sig uppenbarligen till sina föräldrar endast i verklig nöd.

Inkomsternas tillräcklighet har ett mer direkt samband med upplevelsen av förmögenhet hos flickor än hos pojkar. Hos flickor påverkar tillräckliga inkomster också i större utsträckning hur nöjd man är med den ekonomiska situationen än hos pojkar. Pojkarna ser sig nödvändigtvis inte som fattiga fastän de skulle ha mycket svårt att täcka sina utgifter med sina inkomster.

Föräldrarnas utbildningsnivå ser ut att ha ett samband med utkomsten i de ungas hushåll. Ett särskilt intressant resultat är att barndomsfamiljens ekonomiska problem ser ut att gå i arv främst hos dem med en kort utbildningskarriär.

Inkomstkällor

Alla de intervjuades svar på frågan ”Vilken är din huvudsakliga inkomstkälla?” presenteras i figur 9. Eget arbete är den huvudsakliga inkomstkällan för en minoritet av 15–29-åringarna: 35 procent lyfter fram regelbundet avlönat arbete som den viktigaste inkomstkällan, medan tillfälligt arbete är den huvudsakliga inkomstkällan för sju procent av de unga. De näst vanligaste huvudsakliga inkomstkällorna är studiepenning eller studiepenningens bostadstillägg (20 %) och pengar av föräldrar eller släktingar (14 %). Arbetsmarknadsstöd eller grunddagpenning för arbetslösa är den viktigaste inkomstkällan för fem procent, inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning för två procent. Andelen med fickpengar av föräldrar som viktigaste inkomstkälla har minskat. År 1996 var andelen 23 procent, idag endast 14 procent.

Av alla skolelever och studerande anger 13 procent regelbundet avlönat arbete och tio procent tillfälligt arbete som sin huvudsakliga inkomstkälla. Bland den som upplever studier som sin huvudsakliga sysselsättning är motsvarande andelar sju procent och tio procent. Relativt få grundskoleelever får sina största inkomster genom arbete (15 %), däremot är stöd

från föräldrar och släktingar det viktigaste för majoriteten av dem (62 %). Även bland gymnasieelever är föräldrarnas stöd det viktigaste för hälften, arbetsinkomst för 20 procent och studiestöd för sju procent. Bland yrkesskolelever är situationen helt annorlunda: studiestöd är den viktigaste inkomstkällan för var tredje, arbetsinkomst för 23 procent och pengar från föräldrarna för 22 procent.

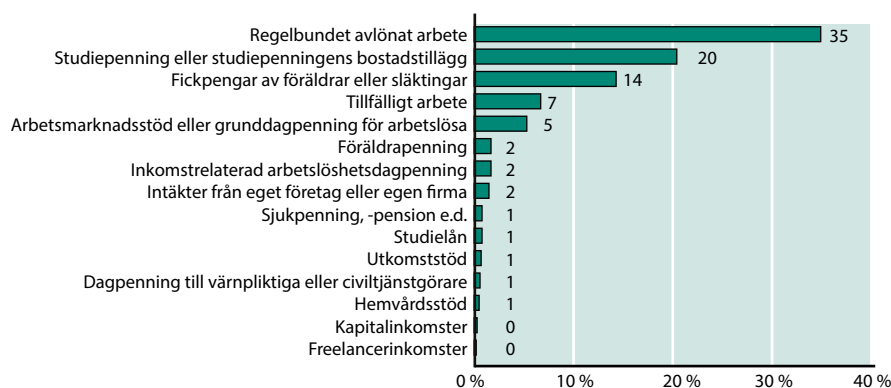
Andelen fickpengar av föräldrar som viktigaste inkomstkälla har minskat betydligt jämfört med 1996. I 1996 års Ungdomsbarometer angav 23 procent fickpengar av föräldrarna som sin viktigaste inkomstkälla, för närvarande endast 14 procent.

Om man jämför mellan könen har pojkarna oftare löneinkomster, medan flickorna har mer studiestöd och inkomstöverföringar. Förklaringen till detta är att pojkarna tidigare kommer in på arbetsmarknaden, medan flickorna utbildar sig längre och oftare är föräldralediga.

Ekonomisk hjälp

Enligt den senaste enkäten kan en klart större andel av de unga (84 %) tänka sig att hellre låna av sina föräldrar än av sina kompisar (35 %). Av alla respondenter anger 58 procent att de

FIGUR 9: ”VILKEN ÄR DIN HUVUDSAKLIGA INKOMSTKÄLLA?”

Frågan ställdes som en öppen fråga utan att räkna upp alternativ. Utöver inkomstkällorna som presenteras i figuren svarade 2 % ”inga inkomster” och 1 % att de inte visste.

har fått ekonomiskt stöd av sina föräldrar. Även bland de unga som inte skulle vilja låna pengar av sina föräldrar anger 36 procent att de har fått stöd.

Beredskapen att låna pengar av föräldrarna varierar inte enligt ålder eller kön, medan beredskapen att låna av kompisar varierar. Männen (42 %) ansåg sig vara beredda att låna av kompisar betydligt oftare än kvinnorna (27 %). Yngre personer var mer beredda att låna pengar av sina kompisar.

Tio procent av de unga anger att de har tagit konsumtionskredit och tio procent skulle vara redo att ta konsumtionskredit. Bägge andelarna är betydligt högre bland pojkar än bland flickor.

Penningbrist

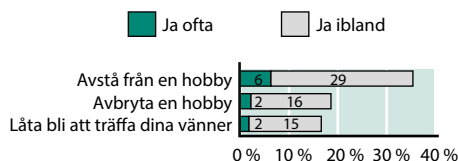
Ovan noterades att en svag ekonomisk situation hade ett samband med att inte motionera. Betydelsen av pengar kommer också fram vid direkta frågor, vilket framgår i figur 10. Mer än var tredje ung person har avstått från en hobby på grund av penningbrist.

Totalt 17 procent av de unga har åtminstone ibland låtit bli att träffa sina vänner på grund av penningbrist. Majoriteten av dessa unga känner sig ensamma och frekvensen för att träffa vänner är mer oregelbunden än hos övriga unga. Ungdomsbarometern visar att ekonomiska svårigheter påverkar kontrollen över vardagen på många sätt, men svarar inte direkt på med vilka mekanismer det ekonomiska svängrummet begränsar det sociala livet.

Majoriteten av respondenterna med långvariga ekonomiska svårigheter i barndomshemmet har varit tvungen att avstå från en hobby på grund av penningbrist, mer än var tredje har avbrutit en hobby och nästan lika många har låtit bli att träffa sina vänner på grund av penningbrist.

Ett tydligt samband mellan ekonomi och socialt liv utgörs av just fritidsintressen: unga som på grund av penningbrist har varit tvungna

FIGUR 10: "HAR DU PÅ GRUND AV PENNINGBRIST VARIT TVUNGEN ATT GÖRA NÅGOT AV FÖLJANDE...?"

att avbryta eller helt avstå från en hobby träffar sina vänner betydligt mer sällan än andra unga (figur 12). Även känslor av ensamhet (figur 15) är betydligt vanligare hos dessa unga. Hobbyer handlar inte endast om vad man gör på fritiden, utan de har övergripande effekter på de ungas liv. Flickor har oftare än pojkar varit tvungna att avbryta eller avstå från en hobby. Däremot märks inga skillnader mellan könen när det gäller att låta bli att träffa vänner.

Ekonomiska svårigheter i barndomshemmet återspeglas senare i de ungas liv i form av fler betalningssvårigheter än genomsnittet. Föräldrarnas låga utbildningsnivå har ett likartat samband med tendensen att låta bli att betala räkningar och förblir betydande fastän respondentens egen utbildning är under kontroll. Problem i barndomsfamiljen har alltså ett starkt samband med problem med att hantera sin egen ekonomi och sambandet förklaras bara delvis av att utbildning går i arv.

Självbild som konsument

Respondenterna ombads beskriva sig själva som konsumenter med fem olika dimensioner (figur 11). I de ungas självbild som konsumenter framhövdes miljömedvetenhet, eftertänksamhet och sparsamhet. Jämfört med 2005 års Ungdomsbarometer ser det ut att ha skett tydliga förändringar i de ungas självbild som konsumenter under de senaste tio åren. Miljömedvetenheten ökar och redan nu upplever ma-

joriteten att de är miljömedvetna konsumenter. En annan förändring är att andelen unga som anser sig vara eftertänksamma konsumenter har ökat. Likaså upplever allt fler att de är sparsamma, vilket antagligen berättar, förutom om ekonomiskt tuffa tider, om att sparsamhet upplevs som mer godtagbart och kanske även mer som en dygd än tidigare.

De unga som under det senaste året låtit bli att betala räkningar upplever sig oftare än andra som slösare och impulsköpare. Bakom betalningssvårigheter verkar det alltså också finnas sådana problem med ekonomihantering som inte endast beror på den ekonomiska nedgången utan också på sätten att konsumera.

GEMENSKAP OCH VÄNNER

Att umgås med kamrater

Över hälften av unga i åldern 15–29 år träffar sina vänner dagligen, nästan alla minst en gång i veckan. Figur 12 visar att frekvensen att träffa vänner minskar i jämn takt med åldern. Nästan

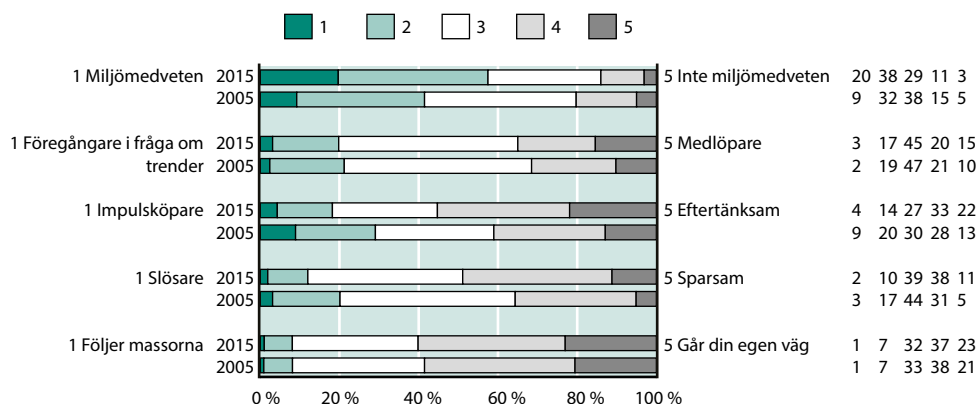
tre av fyra 15–19-åringar träffar sina vänner dagligen, bland 25–29-åringarna har andelen minskat till var tredje. Frekvensen att träffa vänner minskar särskilt mycket i cirka 20-års åldern.

Likt tidigare enkäter träffar pojkar sina vänner mer regelbundet än flickor. Unga med ett främmande språk som modersmål, varav många har invandrarbakgrund, träffar sina vänner en aning mer sällan än övriga unga. De som upplever att de har en sämre utkomst träffar sina kamrater mer oregelbundet och känner sig oftare ensamma än mer välbärgade unga. Hobbyer utgör ett viktigt samband mellan den ekonomiska situationen och det sociala livet. De unga som på grund av penningbrist har avbrutit eller avstått från en hobby träffar sina vänner betydligt mer sällan än övriga unga.

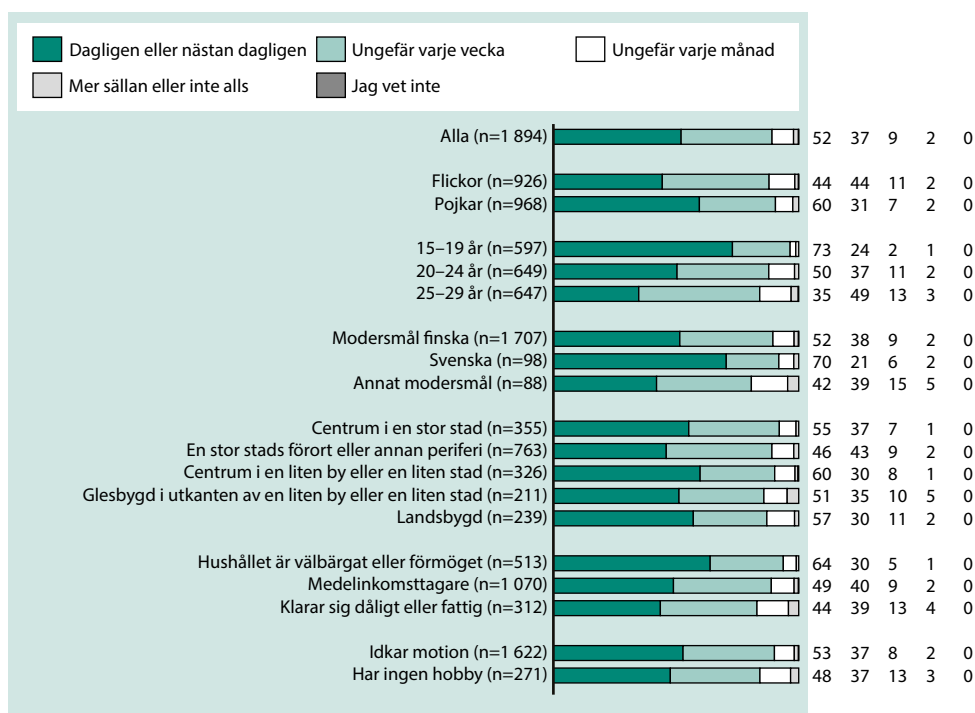
De ungas dagliga kontakter med kompisar sker oftare via webben (75 %) än per telefon (40 %) och i verkligheten (52 %). Förändringen har skett mycket snabbt och förhållandet mellan telefon- och internetkontakt har inom loppet av några år vänts upp och ner.

Regelbunden kontakt med kompisar per telefon ser ut att innebära att ungdomarna känner sig mindre ensamma än kontakt via webben.

FIGUR 11: "HUR SKULLE DU KARAKTERISERA DIG SJÄLV SOM KONSUMENT?"

FIGUR 12: "HUR OFTA TRÄFFAR DU DINA KOMPISAR?"

Regelbunden telefonkontakt med vänner har även ett starkare samband än webbkontakt med att regelbundet träffa kompisar i verkligheten.

Med vem tillbringas fritiden

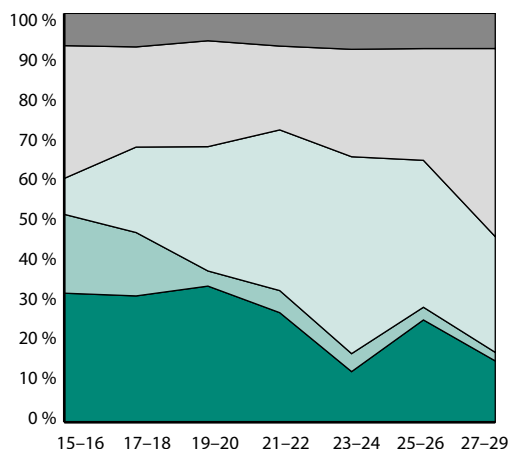
Som en ny fråga utreddes med vem de unga upplever att de tillbringar största delen av sin fritid. Det vanligaste är att tillbringa mest tid med pojk- eller flickvännen (28 procent av alla respondenter). Att tillbringa tid med övriga kompisar hade delats in i två grupper i enkäten: med 1–3 kompisar (27 %) och i en grupp på minst 4 kompisar (10 %). Vänner och kompisar tillsammans är det vanligaste fritidssällskapet för två av tre respondenter. Familjens roll

på fritiden är också stor och 26 procent av de unga uppskattade att de tillbringar största delen av fritiden med familjen. Endast nio procent säger att de tillbringar största delen av sin fritid ensam.

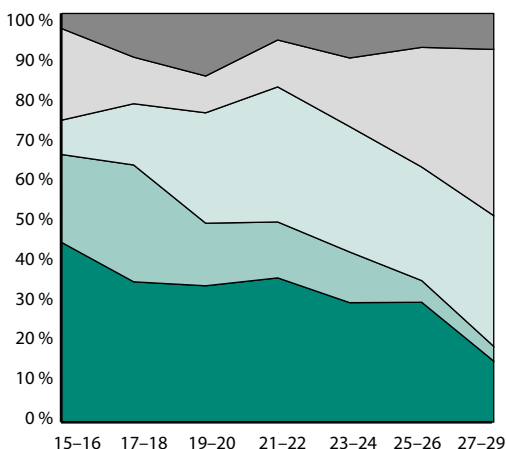
Bland pojkar betonas tiden med kompisar betydligt mer än bland flickor. Typiskt för pojkar är i synnerhet att tillbringa tid i större grupper på minst fyra kompisar.

Familjen har en dubbel betydelse också med tanke på att ordet i åldersgruppen 15–29 år kan betyda både barndomsfamiljen och den familj man själv bildat. Att få barn är det centrala i detta hänseende. Bland både flickor och pojkar med egna barn säger över 90 procent att de

FIGUR 13: "MED VEM TILLBRINGAR DU STÖRSTA DELEN AV DIN FRITID?" FLICKOR

FIGUR 14: "MED VEM TILLBRINGAR DU STÖRSTA DELEN AV DIN FRITID?" POJKAR

tillbringar största delen av tiden med familjen. Skillnaden mellan könen i figurerna 13 och 14 visar att familjen spelar en större roll i flickornas fritid.

Ensamhet

Ensamhet utreddes med den nya frågan "Känner du dig ensam?". Eftersom ensamhet inte utretts på motsvarande sätt i tidigare Ungdomsbarometrar finns det ingen tidsmässig referenskunskap om upplevelser av ensamhet. Var tredje respondent känner sig ensam åtminstone ibland (figur 15). Endast fyra procent känner sig ensamma ofta.

Bland pojkar är ensamhet mindre förekommande (30 % känner sig ensamma åtminstone ibland) än bland flickor (39 %). Pojkar träffar också sina vänner och talar med dem i telefon oftare än flickor (figur 12). Bland pojkar framhävs tiden med kompisar mer än bland flickor

och tiden som tillbringas i större grupper på minst fyra kompisar är i synnerhet mer typisk för pojkar (figurerna 13 och 14).

Känslorna av ensamhet blir vanligare med åldern, i synnerhet vid cirka 17-års ålder. Särskilt bland pojkar ökar andelen som känner sig ensamma markant vid övergången från grundskolan till andra stadiet. Bland flickor är andelen ensamma särskilt stor bland dem som studerar vid en läroanstalt för yrkesutbildning på andra stadiet.

Bland svenskspråkiga unga är ensamhet mer sällsynt än bland finskspråkiga. Bland unga med ett främmande språk som modersmål är i synnerhet andelen som ofta känner sig ensamma stor. Unga med ett främmande språk som modersmål, varav många har invandrarbakgrund, träffar också sina vänner en aning mer sällan än övriga unga. Ensamhet bland unga på landsbygden är mer sällsynt än i stora städer.

En upplevd svag ekonomisk situation ökar känslorna av ensamhet. Välbärgade unga träffar

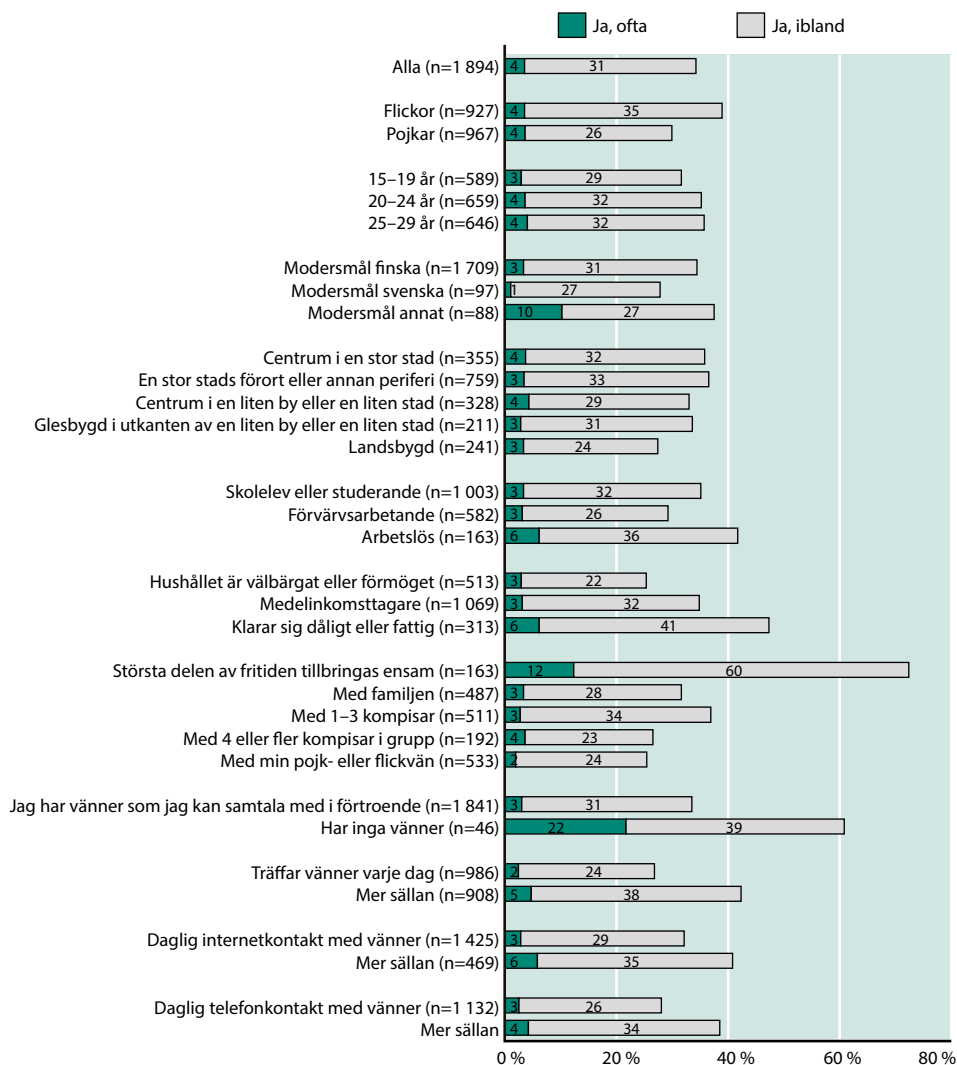
också sina vänner oftare än andra (figur 12) och har tätare telefonkontakt med vännerna. Så många som var tredje ung person har avstått från en hobby och var sjätte har låtit bli att träffa sina vänner på grund av penningbrist (figur 10).

Allvarliga konflikter i barndomsfamiljen och föräldrarnas skilsmässa har ett starkt samband med känslan av ensamhet i ungdomsåren.

Allt som allt verkar barndomshemmets sociala problem leda till att barnen har svårare att hantera sociala relationer.

Utöver faktorerna bakom ensamheten kan materialet ge hänvisningar om vilket samband ensamhet har med problem med kontroll över vardagen. Unga som ofta känner sig ensamma upplever också svårigheter med skötseln

FIGUR 15: "KÄNNER DU DIG ENSAM?"

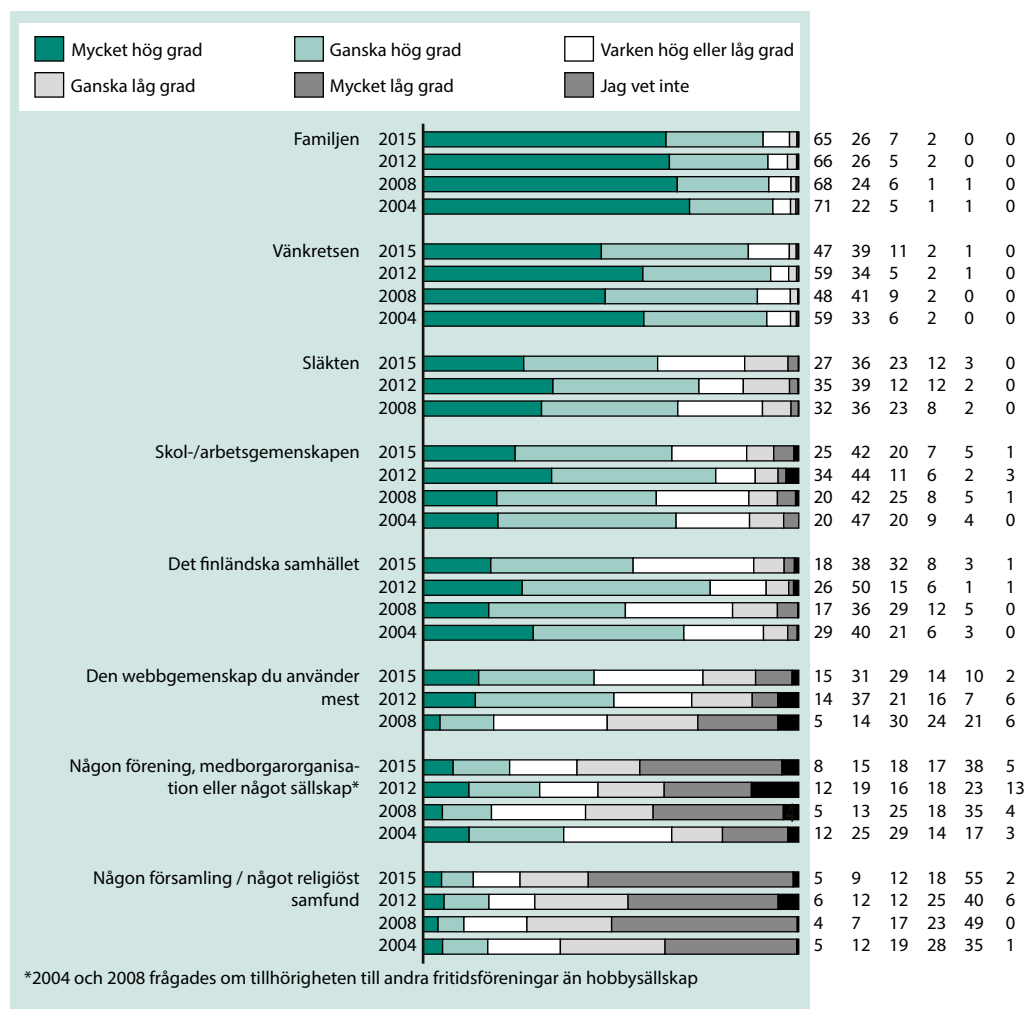
av många vardagssysslor. Upprätthållandet av dygnsrytmen är svårare hos unga som känner sig ensamma, liksom även matlagning, städning, klädtvätt samt att sköta bank- och skatteärenden.

De intervjuade tillfrågades ”Har du vänner som du kan samtala med i förtroende?”. Endast två procent svarade nekande.

Samhörighet

Figur 16 visar i vilken mån de unga känner samhörighet med olika sociala enheter. Familjen är fortfarande på första plats i mätningen, och fastän samhörigheten kanske har minskat en aning är den fortfarande inte svag eftersom över 90 procent åtminstone i ganska hög grad upplever sig vara integrerade i familjen.

FIGUR 16: ”I HUR HÖG GRAD UPPEVER DU DIG VARA INTEGRERAD I FÖLJANDE?”

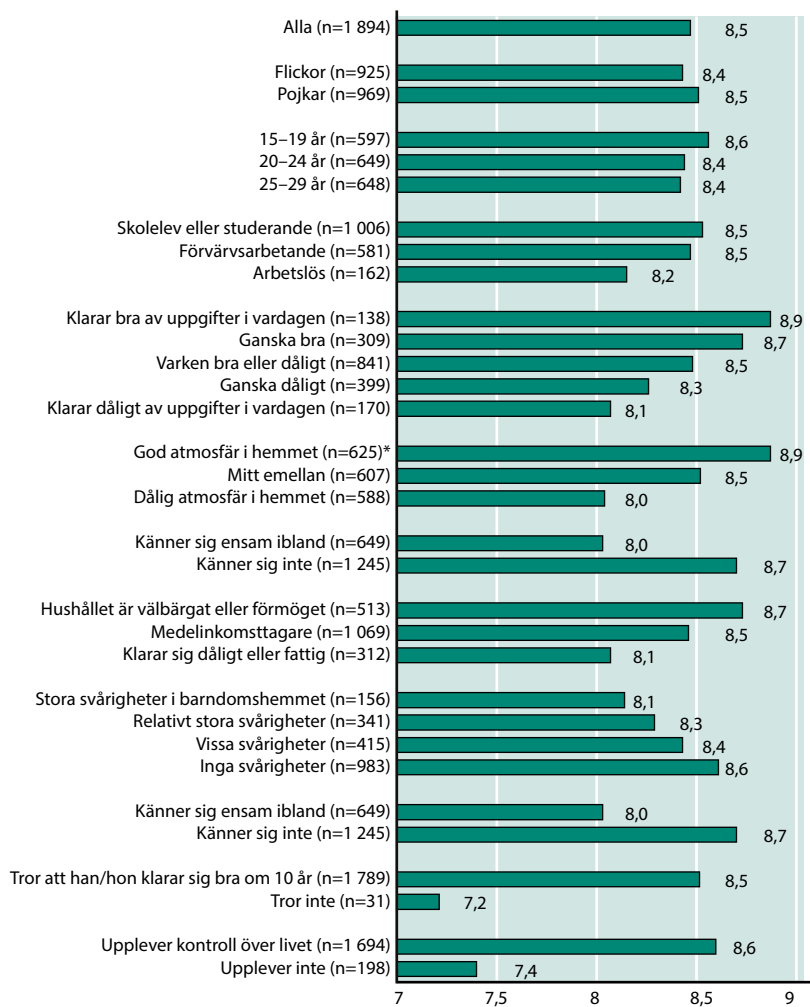

Cirka hälften känner att de i mycket hög grad är integrerade i vänkretsen, nästan nio av tio åtminstone i ganska hög grad.

Frågan om i vilken mån de unga känner sig integrerade i det finländska samhället är intressant då man resonerar kring samhällets integritet. Den senaste vändningen är mot en svagare känsla av integritet och även i ett längre perspektiv på över tio år är trenden densamma.

Känslan av att vara integrerad i den webbgemenskap man använder mest, som blivit väldigt mycket starkare mellan 2008 och 2012, har inte längre fortsatt att öka under de senaste åren. De sociala medierna har antagligen fortsatt att bli en del av vardagen, men förändringen syns inte längre som en starkare känsla av samhörighet.

FIGUR 17: "HUR NÖJD ÄR DU MED DITT LIV SOM HELHET?"

Frågan ställdes som en öppen fråga utan att räkna upp alternativ. Utöver inkomstkällorna som presenteras i figuren svarade 2 % "inga inkomster" och 1 % att de inte visste. Övriga inkomstkällor (7 %) i bilaga 2.

FRAMTIDEN OCH NÖJDHET

De ungas uppfattningar om sin egen ekonomiska framtid ser till och med överraskande ljusa ut med beaktande av intervjutidpunkten och den tidigare ekonomiska omvandlingen. Nästan alla gifta eller sambor (97 %) tror på en god utkomst i framtiden.

Nöjdheten utreddes genom att be de unga utvärdera olika livsområden på betygsskalan fyra till tio. De unga är nöjdast med sitt psykiska hälsotillstånd (8,8), sina relationer med andra människor (8,5) och sitt hälsotillstånd (8,4). Lite mindre nöjda är de unga med sitt utseende (8,2), sin fritid (8,1), sin fysiska form (7,9) och i synnerhet sin ekonomiska situation (7,6).

Pojkar är i huvudsak en aning nöjdare än flickor, men skillnaderna är inte betydande när det gäller relationer med andra människor, hälsotillstånd och livet i sin helhet. Flickor är mer missnöjda än pojkar i synnerhet med sitt utseende, sin ekonomiska situation samt sitt

psykiska hälsotillstånd, varav det sistnämnda frågades för första gången.

Medeltalet för nöjdheten med livet i sin helhet är 8,5. Inga betydande förändringar har skett under uppföljningstiden på nästan tjugo år.

I Ungdomsbarometern är pojkarna (8,5) lite nöjdare med sitt liv än flickorna (8,4). Flickornas nöjdhet ändras inte med åldern, men pojkarnas nöjdhet minskar kraftigt, i synnerhet vid cirka 20 års ålder.

Utbildningsnivån har inget samband med nöjdheten med livet. Det finns heller inga skillnader i nöjdhet mellan studerande och förvärvsarbetande. Arbetslösa är lite mer missnöjda än andra, men arbetslöshetens längd påverkar inte.

I en jämförelse mellan familjeformer är de som är gifta eller sambor och har fått barn nöjdast med sitt liv (8,8). Även de som bor med föräldrarna verkar nöjda, oberoende av om de bor med en (8,6) eller två (8,6) föräldrar eller turvis hos vardera föräldern (8,7).

Problem i barndomshemmet påverkar starkt de ungas nöjdhet med livet. Sambandet är klart starkast hos unga under 20 år, delvis för att största delen ännu bor med föräldrarna. Även en positiv atmosfär i det nuvarande barndomshemmet har ett tydligt samband med en större nöjdhet med livet.

AKTÖRERNA SOM GENOMFÖRT UNGDOMSBAROMETERN

Ungdomsforskningsnätverket

Ungdomsforskningsnätverket är ett forskarsamhälle som samarbetar med universitet och yrkeshögskolor samt med forskningsinstitut och yrkespersoner inom ungdomsbranschen. Nätverket strävar efter att producera både högklassig akademisk forskning och att med sina undersökningar påverka utvecklingen av ungdomspolitiken och ungdomsarbetet.

Ungdomsforskningsnätverket tar fasta på fenomen i anslutning till ungdomar och ungdomen samt för fram ny information och nya synvinklar i den samhälleliga debatten. I nätverkets forskningsprojekt betonas bland annat forskning om ungdomskulturer, frågor om livets olika skeden och att bli vuxen samt teman i anslutning till utslagning, etniska relationer, utbildning och ungdomsarbete.

Ungdomsforskningsnätverket ordnar seminarier och utbildning. Flera av forskarna i nätverket fungerar som sakkunniga vid olika utbildningstillfällen och utvecklingsprojekt inom ungdomsarbete och -politik.

Ungdomsforskningsnätverkets huvudfinansier är undervisnings- och kulturministeriets ungdomsenhet.

Delegationen för ungdomsärenden

Statens delegation för ungdomsärenden (Nuora) är ett sakkunnigorgan inom barn- och ungdomspolitik som tillsatts av statsrådet och dit statsrådet utnämner personer med kunskap om barns och ungas uppväxt- och levnadsförhållanden. Nuoras sekretariat finns i anslutning till undervisnings- och kulturministeriet.

Enligt ungdomslagen ska Nuora bland annat

- årligen utvärdera utfallet av statsrådets barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogram,
- lägga fram förslag till program och åtgärder som gäller unga, och
- producera aktuell information om unga och deras levnadsförhållanden.

Nuora genomför sina lagstadgade uppgifter bland annat genom att utarbeta utlåtanden och ställningstaganden samt årligen producera Ungdomsbarometern som mäter värderingar och attityder hos unga i samarbete med Ungdomsforskningsnätverket.

UNGDOMSBAROMETERN 2015

Ungdomsbarometern är en publikationsserie som sedan 1994 årligen undersöker värderingar och attityder hos ungdomar i åldern 15–29 år bosatta i Finland. Det övergripande temat för denna *Ungdomsbarometer* är kontroll över vardagen. På så sätt följer publikationsserien samma princip som tidigare år att i tur och ordning behandla de tre övergripande huvudpunkterna i barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogrammet för 2012–2015. År 2013 var temat delaktighet och 2014 likabehandling.

UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIET
UNGDOMSFORSKNINGSSÄLLSKAPET R.F.
STATENS DELEGATION FÖR UNGDOMSÄRENDEN

